

Schone laarzen, vuile handen

De jongste Engelse commando in
de Tweede Wereldoorlog

Kenneth McAlpine

BBNC uitgevers
Amersfoort, 2012

Inhoud

Inleiding	9
1945: Nederland – een voorproefje	13
1930-1938: Vroege jaren	17
1938-1942: Een paar veranderingen	23
1942-1943	41
1944: D-day	57
1944: Na D-day	69
September 1944: Walcheren	109
1945: Nederland	125
April 1945: Het vechten is bijna afgelopen	161
1945-1946: Na de wapenstilstand en Duitsland	173
Bijlage I	185
Bijlage II	187
Naschrift	189
Register	191

1945: Nederland – een voorproefje

Het was maart, het weer verslechterde, een koude wind waaide vanuit het oosten en flink wat sneeuw viel op de leden van Sectie 3, die in elkaar gedoken naast de weg thee probeerden te zetten in een ongebruikt blik. Archie Duff, 1,60 m lang op goede dagen, wiens vader een vettig restaurant dreef aan de Great North Road, had de leiding en deed dat niet best. Fred en ik beschermden de achterhoede. Zonder waarschuwing kwamen er zo'n twintig Duitse soldaten tevoorschijn uit een klein bos, zo'n vijftig meter verderop. Wij zagen ze het eerst, braken het theezetten af en na een levendig vuurgevecht, dat wij wonnen dankzij het gereedstaande machinegeweer van de eenheid, gaf de vijand zich over. Er was een dozijn overlevenden, hun schouderepauletten toonden aan dat zij Hitlerjugend SS'ers waren die een verschrikkelijke reputatie in Normandië hadden. Zij voerden daar gruweldaden uit, inclusief het wurgen van gevangen Canadese paratroopers met hun eigen parachutelijnen. We lieten ze aantreden met hun handen achter hun hoofd, terwijl Archie en ik naar voren kwamen om ze te fouilleren en hun wapens in beslag te nemen. Fred stond aan de ene kant, zijn machinepistool paraat. Toen we de rij Duitsers afwerkten, haalde de Duitser aan de andere kant van Fred een steelhandgranaat uit zijn laars en gooide die net naast Fred; de granaat rolde in een greppel en explodeerde. Fred begon te schieten, zwaaiend door de rij totdat zijn magazijn leeg was. Er was een lange pauze, een gezamenlijk naar adem snakken van Sectie 3 en een bijna orgasmisch gekreun. Freds antwoord aan de eenheid was: 'Krijg allemaal wat,' en hij stampte de weg af om thee te gaan zetten.

De volgende dag was Freds en mijn verjaardag; kleine sneeuwvlokken bevuilden de grond en de wind bleef vanuit het koude oosten waaien. Sectie 3 had zojuist in een klein dorp gevochten dat fel verdedigd werd door Nederlandse SS-troepen. Die vochten met stukjes gevlochten touw om hun nek, om zichzelf eraan te herinneren wat hun lot zou zijn als ze gevangen zouden worden genomen door hun medelandgenoten. Eén huis moest nog doorzocht worden voordat we verder konden voor het zetten van hete, onvermijdelijk verschrikkelijk smakende thee. Fred en ik werden aangewezen voor dit bescheiden werkje. We naderden de steile trap van het nette, vrijstaande huis dat onbeschadigd uit het gevecht was gekomen. Ik wachtte beneden om Fred te dekken, terwijl hij naar boven liep om de deur in te trappen. Hij stond op de bovenste trede toen de deur openging en er een Duitse generaal naar buiten kwam. We kenden zijn rang vanwege zijn openingszin, terwijl hij op ons neer stond te kijken, zijn pistool in zijn hand.

‘Ik ben een vijfsterren-generaal in de Wehrmacht en ik wens mij over te geven aan een officier met dezelfde rang.’

‘En ik ben Adolf verdomde Hitler, gooi dat pistool neer of ik knal je rotkop eraf,’ antwoordde Fred. De generaal hield zijn pistool vast.

‘Ik ben een vijfsterren-generaal in de Wehrmacht en ik zal mij niet overgeven aan een gewone soldaat, ik zal mij alleen overgeven aan een officier met dezelfde rang.’

‘Waar moet ik hier ergens een verdomde generaal vinden? Gooi dat verdomde pistool neer en doe je handen omhoog of ik knal je rotkop eraf.’

‘Ik herhaal,’ zei de generaal, ‘ik zal mij alleen overgeven aan een officier met dezelfde rang,’ en hij bleef met stevige hand zijn pistool vasthouden.

‘Als je dat pistool niet neergooit en je handen boven je hoofd houdt, dan tel ik tot drie en schiet ik je rotkop eraf,’ zei Fred, en hij begon te tellen. De vijfsterren-generaal was juist begonnen met ‘ik herhaal ik zal mij alleen...’ toen Fred hem doodschoot. Toen hij de trap afviel, erg dood, zei Fred: ‘Misschien staan we nu een beetje gelijk.’

Op dat moment arriveerde luitenant Bird. Hij was een beminnelijke vent met een stem die leek op die van Stanley Holloway’s personage met dezelfde naam.

‘Wat heb je nu weer gedaan?’ vroeg hij aan Fred, die het hem vertelde. ‘O, God,’ zei de luitenant, ‘denk eens aan al dat papierwerk. Begraaf hem snel.’ Dat deden we in wat Archie Duff, een enthousiaste tuinier, een geraniumbed zou noemen. Fred claimde een morele overwinning. Hij zou nog een kans op een morele overwinning krijgen die middag.

We zaten rustig te roken op de eerste etage van een klein huisje in het volgende dorp, afgezonderd van de rest van de eenheid, die bezig was om de huizen aan de andere kant te doorzoeken, toen een grote Duitse tank het dorp inwalste en stilstond bij ons tijdelijke hol. Zonder overleg gooide Fred een granaat naar de tank. Als hij dertig seconden gewacht had, had hij hem erin kunnen gooien, want de tankofficier opende het luik. Natuurlijk was dan misschien de hele tank ontploft met ons erbij, maar de volgende gebeurtenissen pakten niet zoveel beter uit. De granaat stuitte tegen de zijkant van de tank en explodeerde in de gang van het huis. We renden door de kamer en glipten door een smal raam naar het dak van de keuken, sprongen op de grond, raceten over een koolveldje, klommen over een muur en kwamen op een mestvaalt terecht. De tank reed een stukje achteruit en blies het huis in kleine stukjes. Fred rapporteerde dat we een aanval van een groot gepantserd voertuig hadden afgeslagen. We wachtten nog steeds op onze medaille.

II

1930-1938: Vroege jaren

Ik denk dat ik vijf jaar was toen mijn ouders mij groot genoeg vonden om van een kindermisje over te stappen op een volwassen *nurse*. Nurse James was dat zeker en heel wat seksueel ontwaken kwam aan de oppervlakte, tenminste van mijn kant. Ze had een grote, gastvrije schoot en een enorme boezem die, tot mijn verbazing en vreugde, frank en vrij van de aanlegsteiger op en neer zwaaide. Daarenboven was ze gastvrij en warm, rook heerlijk naar talkpoeder en zeep en kraakte door de kinderkamer in een massa ouderwetse, leren uitdossingen. Ze sliep in dezelfde kamer, leerde mij mijn gebeden, knuffelde mij veel en wond me erg op. Ik dacht dat ze een half dozijn moeders waard was.

Ik vond het fijn om te bidden en werd aangemoedigd mijn eigen versie samen te stellen. Ik begon meestal met 'God, zegen mijn mama en papa' en liet dit volgen door iedereen met wie ik gedurende die dag in contact was geweest. Ik eindigde met onze vier honden, maar draaide die volgorde om en promoveerde de honden als vader naar mij geschreeuwd had of als mijn broer Ronald mij in de vijver had gegooid. Op een erg zware en moeilijke dag onder nurse James' opvolgster, liet ik iedereen weg, behalve de honden. 'God, zegen Taffy, Tinker, Puck en Sam en laat iedereen net zo aardig worden als zij,' luidde mijn belangrijkste gebed die avond.

Uiteindelijk pikte de een of andere gelukkige gozer nurse James op en trouwde met haar, en liet mij achter in de zorg van een zeer onvriendelijke vrouw, genaamd nurse McGuffie, die mijn teddyberen innam en mij sloeg met een ebbenhouten haarborstel met zeer onaangename tanden. Toen ze eindelijk ontslagen werd, nadat ik in een stortvloed van

tranen geklaagd had, vroeg mijn moeder: ‘Waarom heb je dit niet eerder verteld?’ Zij wist weinig van de angst die een doortrapte bullebak kon opleggen.

Het vervolg was echter nog erger en kwam in de vorm van een andere tiran, Madame Dupont, die weinig Engels sprak en me meenam naar Franse horrorfilms. Eén bijzonder voorbeeld van dat genre heeft jaren in mijn hoofd rondgespookt. Het betrof een meervoudige moord waarbij de schurk verschillende gasten te eten vroeg en, toen ze allemaal aanzaten, achter een gordijn verdween, een grote schakelaar omzette en al zijn gasten electrocuteerde. Die schoten met verschrikte uitdrukkingen van ontzetting en afschuw de lucht in, waarna ze in hun stoelen in een staat van opperste stijfheid terechtkwamen, flink dood. De gastheer deed vreemde dingen met de vrouwen en beroofde de mannen van hun portefeuilles. Lange tijd zwierf ik ’s nachts door ons huis, gewapend met een golfclub en een lantaarn, te bang om te gaan zitten. Vader vond me een keer en gaf me een flinke afstraffing met een Malakka-wandelstok. Die was klein, maar deed evenveel pijn als de borstel eerder. Dit gebeurde toen ik nog niet over de verschrikkelijke Madame Dupont durfde te klagen.

Soms vond ik enige verlichting als mijn moeder vrij was van de zittingen in alle comités van het graafschap. Ik hield van onze wekelijkse bezoeken aan de bioscoop. Op een dag kwamen we thuis na het zien van George Arliss in *The Iron Duke* en een opwindende recruiteringsfilm van de RAF, die we tweemaal zagen. We ontmoetten een goedgeklede vreemdeling die naar beneden kwam van onze hoofdtrap.

‘Goedemiddag, mevrouw,’ zei hij, ‘de pijpen zijn weer helemaal in orde.’

‘O, dank u,’ antwoordde mijn moeder.

‘Ik ga nu op vakantie, mevrouw,’ verklaarde de man en klopte op zijn grote koffer. Moeder wenste hem een prettige vakantie en hij verliet laconiek het huis met het grootste gedeelte van haar juwelen.

Bij een andere gelegenheid stopten we om een lift te geven aan een wat bedroefd uitzierende vrouw die moeder aan de kant van de weg zag staan. Eenmaal in de auto haalde de vrouw een mes tevoorschijn, wees naar mijn moeder en bleef maar zeggen: ‘Rijd door, rijd door, niet stoppen!’

‘Ik zal u naar huis brengen,’ zei moeder, met een uitstekende tegenwoordigheid van geest. De vrouw bedankte haar en we stopten bij een nabijgelegen politiestation waar we allemaal naar binnen sprongen, inclusief de vrouw met het mes.

Desondanks was mijn volgende en laatste nurse een absolute winnaar. Haar broer bezat een pas als eerste stuurman op de *Cunard line* en we liepen samen rondes op veel schitterende oceaanstomers als ze aankwamen of wegvoeren uit Liverpool. En niet in het minst toonde ze me de verrukking van de *Edinburg rock* in al zijn zes wonderbaarlijke smaken, en dat was het wachten waard.

Tegen de tijd dat ik de gevorderde leeftijd van zeven jaar bereikte, werd ik naar een vrolijke school gestuurd die in het huis op het landgoed van de voormalige Lord Mayor van Liverpool was gevestigd. Hier werd ons geschiedenisonderwijs gegeven uit een boek dat *Our Island Story* heette en elke dag van de week leerde ik dat één Engelsman een half dozijn Fransmannen waard was en hetzelfde aantal Schotten. We hadden de Slag bij Hastings alleen verloren doordat de Fransen ons bedrogen hadden door een terugtrekking te veinzen, terwijl de Schotten hetzelfde deden bij Bannockburn door onnatuurlijke barrières te graven voordat het gevecht begonnen was.

Meisjes leverden mij veel moeilijkheden op in deze fase. Ik was bijna de enige jongen in onze straat en ik werd lastiggevallen door allerlei kleine meisjes die me op hun partijtjes vroegen en me een kus aanboden in ruil voor het verorberen van drie plakken cake. Ik probeerde het niet te doen, maar ik hield van cake. Een meisje genaamd Denise vroeg me op haar partijtje en reduceerde de gewone koers naar twee plakken, en uiteindelijk verdween het embargo helemaal en werd ik min of meer nonstop gekust.

Denise zei eens tegen mij: ‘Als je mij de jouwe laat zien, dan laat ik jou de mijne zien.’ En toen ik vroeg wat zij dacht dat de mijne was, zei ze: ‘Je waterspuit, natuurlijk.’ Ik was op weg naar de tuin om hem te zoeken toen ik mijn oudere zuster ontmoette, die mij deze esoterische voortplantingsinformatie uitlegde en Denise uitkafferde. Terug op school gaapte Rhoda Hunter, wier vader op grote schaal varkensvleespasteien maakte, me aan en plukte aan het elastiek van haar onderbroek. Ik

stond, onterecht, bekend als de versierder van Sefton Park en terwijl ik pas zeven jaar was, werd ik naar een kostschool gestuurd.

Wat er later ook misging op kostscholen, de eerste vijf jaren die ik doorbracht in de heuvels van Worcestershire onder de zorg van een werkelijk goede voorbereidingsschool, Abberley Hall, waren schitterend en ik koester die herinneringen nog steeds. Om op zevenjarige leeftijd naar kostschool te worden gezonden, is geen gemakkelijke ervaring, maar toen ik eenmaal van de eerste schok en milde wanhoop bekomen was, voelde ik me tevreden, positief en extravert. Alles was oprecht en behapbaar, bekend, vol gezond verstand, strenge routine, zonder uitzonderingen, plotselinge veranderingen of geheimen. Het was geen thuis-ver-van-huis, maar het was opmerkelijk passend bij de tijd en mijn behoeftes op dat moment. Ik denk dat de slaapzalen een goed inzicht boden in de algemene houding die er heerste. Niemand zag enige reden om ons te bederven met comfort, warmte, vertrouwelijkheid of stijl. Het was niet onvriendelijk, noch ongebruikelijk; het was de manier van doen in de jaren dertig.

De vloeren van de slaapzalen bestonden uit kale houten planken, maar werden wel heftig geboend, en er waren marmeren wastafels met geëmailleerde, gebarsten kannen en bekers. Er was een rooster voor de jongens om water te halen, vaak koud, zelden meer dan lauw, om te wassen en de bende schoon te maken. Het vuile water werd in grote, zware emmers gegoten en regelmatig geleege in de sluis. Tandborstels waren gemaakt van been, hout en borstel, en zeep kwam in grote karbolblokken. Er was geen centrale verwarming, waardoor een glas water naast je bed kon bevrozen tijdens koude nachten. We hadden steken onder de bedden, die soms gebruikt werden om mee te curlen, handig over de gepolijste vloer zeilend om slechts een gegoten gietijzeren poot van een bed te raken en te verbrijzelen, de inhoud van de steek in alle richtingen verspreidend. De bedden kwamen uit ouderwetse militaire barakken en ziekenzalen uit de Eerste Wereldoorlog. We hadden twee lakens, één rode wollen deken en een kussen, maar we mochten de deken aanvullen met een andere die we van thuis meekregen als er een koufront dreigde. De bedden werden opgemaakt op de voorgeschreven manier en we deden dat zelf na het ontbijt. We moesten de 'ziekenhuis-

hoeken' leren en strikt toepassen, een complexe manier van vouwen en tegenvouwen. Dit werd allemaal gevolgd door een slaapzaalinspectie met plussen en minnen die op een scorekaart werden bijgehouden, en dat allemaal voorafgegaan door een koud ochtendbad.

Onze avonden verliepen volgens een strikte volgorde van gebeurtenissen: er was tijd om onze gebeden op te zeggen en er was tijd om de bijbel uit de slaapzaal volgens het rooster voor te lezen. Er waren lepels vol voedzame mout in de verpleegsterskamer, vaseline voor kapotte knieën en zalf voor blauwe plekken. We mochten één grammfoonplaat draaien, gevolgd door het licht uit en dan in het geheim met de zaklantaarn strips lezen in bed. Onze dagactiviteiten waren heel anders, vol variatie en vrolijkheid. We speelden allerlei sporten en spellen – de directeur was een cricketinternational en amateurvoetballer – en we genoten wekelijks van een stomme film en opwindende voordrachten die gegeven werden door mannen die avonturen met kannibalen en krokodillen overleefd hadden.

Op het landgoed was een erg diep, zwart meer waar een beroemde duiker zijn kunsten kwam vertonen. We pompten om de beurt lucht in zijn helm en hij ging naar beneden in een zwaar, ouderwets duikerspak. Hij verdween voor best wel een lange tijd en we hadden goede hoop op een opwindende climax, tot hij opeens aan de oppervlakte verscheen omringd door een wolk van luchtbelletjes en zonder overjas. Hij deed zijn helm af en stak een sigaar op, tevreden puffend. Na een paar minuten hielpen we hem zijn helm weer op te zetten en hij ging opnieuw naar beneden, vergetend zijn sigaar weg te gooien. Hij was een hele tijd beneden toen hij vertwijfelde signalen zond om hem omhoog te halen, die eindelijk door ons begrepen werden en we hem naar boven trokken. Hij knalde naar de oppervlakte, zijn sigaar nog steeds tussen zijn tanden.

We moesten zo nu en dan een pak slaag ondergaan wegens ongedisciplineerd gedrag, maar daar zat geen oneerlijkheid bij, zoals later op de kostschool. Toen ik uiteindelijk de school verliet, was er een opwindende 'bloemetjes en bijtjes'-lezing door het schoolhoofd. Het was tamelijk openhartig, inclusief de informatie dat een man zijn 'ding' in de 'plaats' van een vrouw stopte. Toen gevraagd werd wat de 'plaats' was, zei hij dat het een klein gat was. Om de een of andere reden informeerde ik naar

de grootte van het gat en kreeg als antwoord: ‘Vrij klein’.

‘Wat gebeurt er als het “ding” van de man niet in het gat past?’

Hij lachte, wat hij anders zelden deed. ‘Daar hoeft je je niet druk over te maken, je zult zien dat het alle maten aankan.’ Ik voelde mij opgelucht.

Ik verliet deze geweldige school met flink veel spijt.